

Jaar- verslag 2016

BRANDWEER
Kennemerland

www.brandweerkennemerland.nl

Jaarverslag 2016

Voorwoord

3

Frans Schippers, commandant Brandweer Kennemerland
en directeur Veiligheidsregio Kennemerland

Terrorisme gevolgbestrijding

5

Roland Joustra, medewerker operationele voorbereiding

Ambassadeurs Brandveilig leven

8

Simone de Boer, ambassadeur Brandveilig leven

Centrale ademluchtwerkplaats

11

Arie van Roon, regionaal coördinator persoonlijke
beschermingsmiddelen

Arbeidshygiënecontainer

14

Theo Schippers, projectleider arbeidshygiëne

Oefenprogramma Velsertunnel

17

Martin Doorn, regionaal medewerker vakbekwaamheid

Zeer grote brand IJmuiden

20

Arjan Smit, clustercommandant Hoofddorp en vrijwilligersposten
en hoofd officier van dienst

Nieuwe toezichtmethodiek

23

Grietje Ottens, controleur en regisseur Preventie Controle Zuid

Brandweer in cijfers

25

Voorwoord

Mensen maken de organisatie. Dat is ook in 2016 bij de brandweer weer sterk naar voren gekomen.

Dankzij de vurige betrokkenheid van mensen aan zowel de koude als de warme kant hebben we ook in dit jaar weer daadkrachtig hulp kunnen verlenen. Hoe belangrijk snel en effectief optreden is, beseften we eens te meer door de beelden van na de aanslag in Brussel, maart 2016. Velen van ons zullen die beelden nooit vergeten. Hoe doen we het zelf als er een aanslag komt? Terrorisme gevolgbestrijding is een van de onderwerpen waarover u in dit jaarverslag leest.

Verder aandacht voor het werk van de Ambassadeurs Brandveilig Leven. Bevlogen vrijwilligers die op pad gaan om ouderen en mensen met mobiliteitsproblemen te helpen hun woning brandveiliger te maken. Een waar charmeoffensief, zo blijkt wel. Daarnaast een blik in de nieuwe centrale ademluchtwerkplaats, die vanwege de ongekend schone en goed door-dachte manier van werken belangstelling krijgt uit het hele land. En de arbeidshygiënecontainer, waarin vieze bluspakken en toestellen voortaan achterblijven na een inzet, wat toch wel een stuk frisser en gezonder is. Een markante gebeurtenis in 2016 was de renovatie van de Velsertunnel, hard nodig vanwege de nieuwe regels voor veiligheid. Na intensieve voorbereiding werd in oktober 2016 het nieuwe calamiteitenplan getest in een grootschalige multidisciplinaire

oefening. Ook hier, zo blijkt, gaat het vooral om de puntjes op de i. Maar die zijn wel belangrijk! Bij elke training, bij elke inzet, bij elke evaluatie. Denk aan de zeer grote brand in IJmuiden op Koningsdag, waarbij een zwarte pluim langzaam naar de stad dreef. Een meetplanorganisatie werd in allerijl opgezet. Het liep goed af, maar als je bedenkt wat er had kunnen gebeuren...

Mentale problemen als gevolg van een inzet zijn altijd onvoorspelbaar. Uit de ervaringen blijkt dat mensen na heftige gebeurtenissen vooral behoefte hebben aan steun van collega's en leidinggevend. Sinds de zomer is daarom ingezet op verdere training voor deze collegiale opvang.

U zult zien: de veiligheidsregio Kennemerland blijft professionaliseren. En daarbij hoort wat mij betreft dat je je mensen – beroepskrachten en vrijwilligers – het vertrouwen geeft dat zij naar eigen goeddunken kunnen handelen. Zoals in de nieuwe toezichtmethodiek, die controleurs van risicovolle panden meer armslag geeft om zelf prioriteiten te stellen. Of nu op alle vrijwilligersposten waar mensen zelf gaan over werving, en ei-

gen buget. Ons vertrouwen is in 2016 niet beschaamd. Kijk naar de verstandhouding tussen leidinggevend en medewerkers tijdens de landelijke acties. De uitbreiding van Uitruk op maat. Interregionale samenwerking. Het verbeterprogramma Duiken. Het digitaliseren van werkprocessen. Met inzet en met respect voor de ander, krijgen we zo veel voor elkaar.

Zoals u ziet is het jaarverslag, waarin u over de meeste van bovengenoemde onderwerpen leest, dit jaar nieuw van opzet. Voor het eerst bieden wij informatie uit de eerste hand, dus in de vorm van interviews. Lekkerder leesbaar, is het idee, en met iets meer oog voor de mens achter de functionaris. Dat past, naar mijn mening. Tenslotte zijn het de mensen die het doen.

Frans Schippers,
Commandant Brandweer
Kennemerland

Stop de bloeding

Direct na een aanslag, zo is ook uit de beelden van Zaventem wel duidelijk geworden, behoort het stelpen van bloedingen tot de eerste handelingen die nodig zijn. De brandweereenheden in Kennemerland worden de komende tijd allemaal voorzien van een medische kit: tas met levensreddende middelen zoals tourniquets voor het afbinden ernstige bloedingen, drukverbanden, een chestseal (te gebruiken bij een klaplong) en thermische dekens tegen onderkoeling. Ook het gebruik van deze middelen wordt in de training aangeleerd en beoefend.

'Wat voor ons allemaal geldt,' zo durft hij wel te zeggen, 'is dat niemand naar een aanslag uitzielt. Een goede brand op zijn tijd is goed voor de ervaring en de motivatie, zolang er tenminste geen slachtoffers zijn. Dat is ook één van de redenen waarom we voor het brandweervak hebben gekozen. Maar een aanslag... nee echt, ondanks dat je je werk gaat doen, maak je een aanslag liever niet mee.'

Interview Roland Joustra, medewerker operationele voorbereiding

Wat doet de brandweer bij een aanslag?

We houden er – na Londen, Parijs, Brussel en Berlijn – rekening mee dat ook ons land een keer met een aanslag te maken krijgt. Brandweer Kennemerland bereidt zich hierop samen met partners zo goed mogelijk voor. Maar... hoe kun je voorbereid zijn?

Neem de aanslag op vliegveld Zaventem, maart 2016. Er zal geen brandweerman of –vrouw zijn bij wie de beelden niet in het netvlies staan gegrift. Rook en gejammer van kinderen, mensen die verdwaasd over de vloer kruipen, afgerukte ledematen, bloed. Hulpverleners wisten nauwelijks waar ze moesten beginnen in alle chaos en ontreddeering.

Kun je dit soort situaties oefenen? 'Eigenlijk niet,' zegt Roland Joustra, medewerker operationele voorbereiding en verantwoordelijk voor de scholing in terrorisme gevolgbestrijding. 'Toch moet je erover nadenken. Je moet proberen je die chaos voor te stellen,

proberen te bedenken wat er dan op je afkomt. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er onder de slachtoffers familieleden zijn, of kinderen in de leeftijd van je eigen kinderen. Wat zou dat met je doen, ben je daartegen bestand? Erover nadenken is de enige manier waarop je jezelf mentaal enigszins kunt trainen.'

'Je moet proberen je die chaos voor te stellen, proberen te bedenken wat er dan op je afkomt.'

Alertheid

Joustra hielp voor Brandweer Kennemerland een training ontwikkelen voor de voorbereiding op gevolgen van terrorisme. De training is eind 2016 gegeven aan eenheden van de posten rond Schiphol, de andere posten volgen in 2017. Naast aandacht voor mentale aspecten wordt in de training vooral op alertheid ingezet. 'Stel je bijvoorbeeld voor dat verschillende mensen onwel worden op een openbare plek,' schetst Roland Joustra een mogelijk scenario. 'Al onderweg daar naartoe moet je je afvragen: wat is het karakter van de plek, wat voor soort mensen komen er, wat kan er zijn gebeurd? Als er

giftige dampen zijn ontsnapt, waar kunnen deze dan vandaan zijn gekomen, welke installaties zijn er, waar zijn de afsluiters van die installaties, wie moet gewaarschuwd worden? We moeten er eerder dan vroeger rekening mee houden dat het om een aanslag kan gaan en dus vooruitkijken op de gevolgen daarvan.'

Over inzet en commandovoering na een aanslag zijn afspraken gemaakt met partners als politie, KMar, GHOR, Bevolkingszorg en de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding. 'Wie is waarvoor verantwoordelijk,

'Al onderweg daar naartoe moet je je afvragen: wat is het karakter van de plek, wat voor soort mensen komen er, wat kan er zijn gebeurd?'

wie voert het woord in welke situatie, wat verwachten we van elkaar? Dat moet heel precies worden afgestemd. Het laatste wat je wilt is tijd verliezen aan procedurekwesties. Standaard zal bij een aanslag naar GRIP 3 worden opgeschaald.

Situationeel handelen

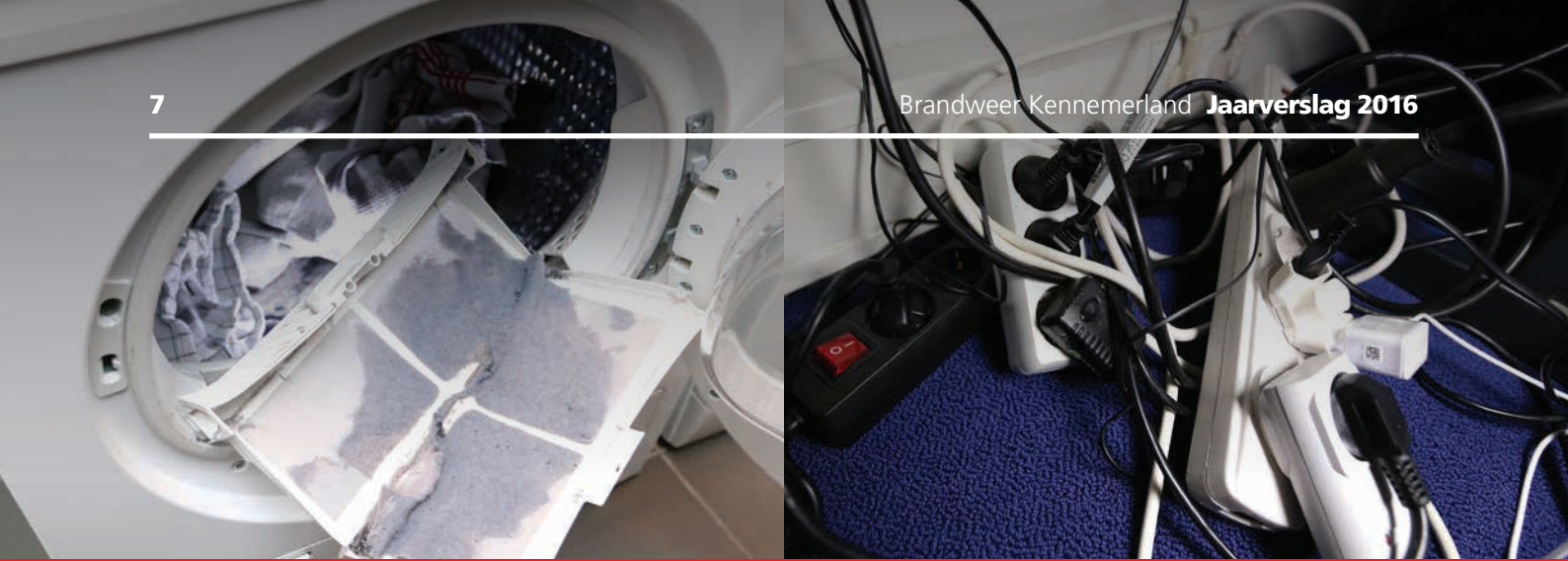
Prepareren is anticiperen, dat weet iedereen die bij de brandweer werkt. Toch is het operationele werk direct na een ramp ook improviseren. Mocht een aanslag zich voordoen, dan verwacht Roland Joustra, dat het eerste uur chaotisch verloopt. Je hebt even tijd nodig om overzicht te krijgen en tot een gecoördineerde inzet te komen.

Wat doe je dan? 'Je handelt situationeel. Dat is wat wij onze mensen leren. De één zal meteen handelen, een ander probeert eerst overzicht te krijgen en te bepalen wat nodig is. Iedereen maakt zijn eigen keuzes, ook over de risico's die hij of zij bereid is te nemen. Pas na zo'n eerste uur, als door opschaling de hele commandovoering in positie is en voldoende informatie is gedeeld, zal er steeds meer structuur in het werk ontstaan. En daarna zul je langzamerhand kunnen terugvallen op vertrouwde procedures.'

Roland Joustra is naast medewerker operationele voorbereiding ook inzetbaar in de incidentbestrijding. Zou er een aanslag zijn, dan is de kans aanwezig, dat hij in zijn bluspak ter plaatse zal verschijnen. Uit ervaring weet hij, dat het zoeken van de balans tussen levens redden, overzicht krijgen en anticiperen op wat kan gebeuren heel belangrijk, maar ook moeilijk is. 'Je kunt teveel op één ding gefixeerd raken, de kans op beeldvervalsing bestaat. Ook heb je vaak geen besef van tijd, als je aan het redden bent.'

'Je handelt situationeel. Dat is wat wij onze mensen leren.'

Het onderstreept het belang van oefenen, wat Joustra betreft. 'Ook al zal je die niet overal direct in kunnen zetten, je leert vertrouwen op je basis-kennis en – vaardigheden.'

Goud waard

Ambassadeur zijn is niet iets dat je er zomaar even bij kan doen, benadrukt Peter Weerd, die als manager van het team Brandveilig Leven verantwoordelijk is voor de werving en de begeleiding van ambassadeurs. 'Mensen verkijken zich op die functie,' zegt hij. 'De grootste kunst, na binnenkomen, is het onderwerp brandveiligheid ter sprake te brengen zonder belerend te zijn. Mensen krijgen niet graag te horen dat ze iets verkeerd doen, diplomatie is dus zeker vereist. Dat is niet iedereen gegeven. Daarbij,' zegt hij, 'word je geacht 160 woningbezoeken per jaar te doen. Dat zijn er elke week drie.'

De ambassadeurs vervullen, zonder er expliciet op te worden gestuurd, ook een sociale functie. Peter: 'Via dit werk hebben zij een kans gelegitimeerd achter de voordeur te kijken. Als uit hun rapporten blijkt dat woningen erg vervuild of mensen zeer vereenzaamd zijn, dan weten wij dat er hulp nodig is. Hiervoor zullen wij links- of rechtsom met onze zorgpartners proberen te zorgen.'

Sinds 2016 zijn zo'n 3.200 adressen benaderd. Te weinig, vindt Peter Weerd, als je bedenkt dat alleen in de Haarlemmermeer al ongeveer 40.000 mensen tot de doelgroep behoren... 'De komende jaren willen we meer gaan differentiëren op risicoprofiel. We kijken naar de leeftijd en de staat van de woning, het gezondheidsprofiel van de mensen, hun zelfredzaamheid, enzovoort. Zo proberen we de prioriteit wat scherper te bepalen.' De teammanager is blij met de groeiende belangstelling voor het onderwerp Brandveilig Leven. Samen met woningbouwverenigingen en het brandwondencentrum Beverwijk, die eigen acties zijn begonnen, overlegt hij onder andere over kwaliteitsnormen voor rookmelders en gasslangen. Dat de ambassadeurs ook onderzoek doen naar mogelijke koolmonoxide in huis, komt voort uit een samenwerking met de GGD.

Wat het resultaat is van de woning-checks is helaas nog moeilijk te meten, zoals meestal bij preventieve activiteiten. 'Wat we wel doen, is de antwoorden op een aantal vragen die worden gesteld opslaan en volgen in de tijd. Zo kunnen we zien of het besef en benul groeit, zoals we dat noemen. De ambassadeurs vervullen een heel belangrijke rol als het gaat om bewustwording. Zo iemand als Simone, met al haar betrokkenheid en enthousiasme, die is goud waard.'

Bekijk het filmpje van de woningcheck (niet met Simone)

<https://www.youtube.com/watch?v=-j7q2sq8-vQ>

Interview Simone de Boer, ambassadeur Brandveilig Leven

Ik wil nooit meer iets anders

Als de functie niet bestond, had ze hem wel uit willen vinden. Simone de Boer is ambassadeur Brandveilig Leven. Ze bezoekt minder mobiele mensen om te adviseren over brandveiligheid. Nuttig werk, is haar overtuiging. 'Je weet soms niet wat je ziet.'

Wat ziet ze dan? Half vergane rookmelders, waxinelichtjes vlakbij de vitrage in de vensterbank, verdroogde, soms bijna poreuze slangen van gasfornuizen, meterkasten vol rotzooi en oud papier, cv-ketels waar de koolmonoxidemeter een uitslag bij geeft, geblokkeerde vluchtroutes. 'Mensen zijn zich vaak totaal niet bewust van wat er mis kan gaan. Laatst kwam ik bij een man, die had vloerbedekking, met daaroverheen Perzische kleedjes,

'Mensen zijn zich vaak totaal niet bewust van wat er mis kan gaan.'

overall kranten, een verlaagd systeemplafond en rondom boekenkasten. Hij rookte en gebruikte morfine, en hij had geen rookmelders. Ik zeg "Meneer, wat denkt u dat er gebeurt als u uw sigaret vergeet?"'

'Heel soms heb je mensen die het niets kan schelen. "Laat de boel maar af fikken," zeggen ze, "met mij erbij. Dat scheelt weer een crematie." Zulk cynisme, daar doe je weinig tegen. Maar ik zeg altijd wel: "Luister, u bent niet alleen hè, u heeft ook burens die gevaar lopen."'

Als een rat in de val

Simone de Boer is ambassadeur Brandveilig Leven, een functie waarvoor Brandweer Kennemerland vanaf

2014 zo'n 25 geschikte vrijwilligers heeft geworven. Mannen en vrouwen, sommige met en sommige zonder baan, een aantal al gepensioneerd, allemaal gepassioneerd. Hun doelgroep bestaat uit senioren en mensen met een mobiliteitsbeperking. Ze krijgen hun adressen via de iPad, gaan na een telefonische aankondiging de deuren langs, wijzen de mensen op mogelijke gevaren en hangen nieuwe rookmelders op.

'Ik probeer altijd te bedenken,' zegt Simone: 'wat gebeurt er als er brand uitbreekt, waar gaan ze heen, hoe gaan ze dat doen en hoe snel? Hebben ze er überhaupt ooit over nagedacht? Ik kwam een keer bij een stel waarvan de vrouw ms had.

Ze kon naar boven komen, waar ze sliep, maar als er beneden brand zou zijn, zat ze als een rat in de val. We hebben toen samen gekeken en een oplossing bedacht. Haar man zou een constructie maken waardoor ze vanuit het raam op het dak van de schuur kon komen.'

Veilige zeepbel

Schijnveiligheid komt veel voor. Erg genoeg lopen mensen vaak juist extra gevaar als ze onterecht denken veilig te zijn. Simone herinnert zich een stel van dik in de negentig. 'Ze hadden acht rookmelders hangen maar daarvan bleken de batterijen allemaal geoxideerd. Daarnaast hadden ze een stalen brandtrap laten plaatsen bij

'Ze hadden acht rookmelders hangen maar daarvan bleken de batterijen allemaal geoxideerd.'

een raam op de bovenverdieping, dat alleen maar op een kier kon! Die man schrok zich rot toen ik hem erop wees. "Mevrouw," zei hij, "u heeft me voor een mogelijke ramp behoed. Mijn

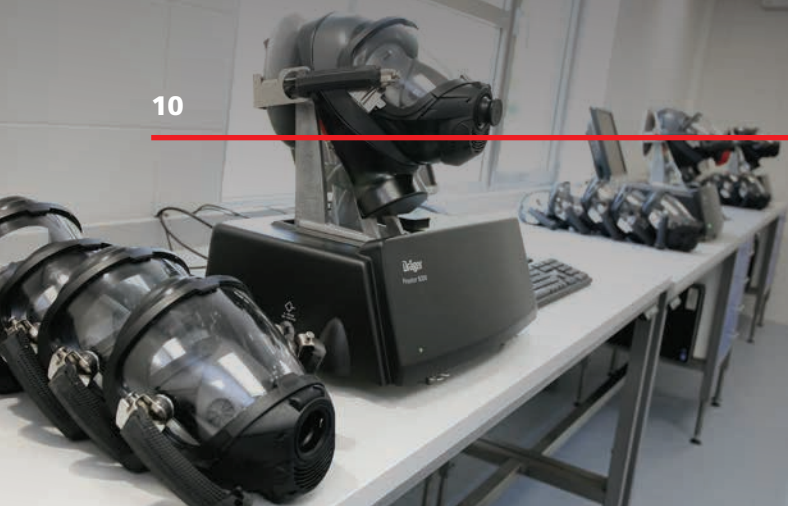
veilige zeepbel is doorgeprikt!" We hebben afgesproken dat ze iemand laten komen die het raam verandert. In principe is het niet mijn opdracht,' zegt Simone, 'maar ik zal ook zeker nog een keer bellen om te vragen of het is gelukt. Ondertussen denk ik trouwens wel: wie installeert zoiets? Hebben die mensen geen geweten of geen verstand?'

Marsmannetjes

Ambassadeur Simone draaide in een vorig leven lange diensten in de stomerij van haar familie. Ze steekt haar ziel en zaligheid in dit nieuwe werk, waarvoor ze alleen een kleine vergoeding krijgt. Elk slachtoffer van brand of vergiftiging, vindt ze, is er één teveel.

Inmiddels vertelt ze haar verhaal ook op basisscholen. Ondersteund door kleur- en doeboeken brengt ze kinderen al spelend in contact met het onderwerp. Of het thema brandveiligheid van zichzelf erg boeit weet ze niet, maar in de marsmannetjes met hun spuit op een grote rode ladder-auto zullen de kinderen altijd helden blijven zien, en ook het bluspak, dat ze expres aandoet als ze gaat, vinden ze superinteressant. Onnodig te vragen wat ze van het werk vindt. 'Ik wil nooit meer iets anders.'

'Ondertussen denk ik trouwens wel: wie installeert zoiets? Hebben die mensen geen geweten of geen verstand?'

Goede en schone spullen

Behalve voor het reinigen en vullen zijn medewerkers van de CAWP verantwoordelijk voor het beheren, keuren en kalibreren van gasmeetapparatuur, het beheren en onderhouden van radiologische apparatuur, AED-toestellen en helmen, het onderhouden van redvesten en duikapparatuur en het jaarlijks controleren van klimgordels en de bijbehorende lijnen. Alle medewerkers van de ademluchtwerkplaats zitten ook op de rode wagens, zij kennen het belang van goede en schone spullen dus van binnenuit.

Constance oefening en controle blijft belangrijk, benadrukt Arie van Roon. Je moet helemaal vertrouwd raken met het werk en de spullen die je gebruikt 'Je toestel moet je onderweg naar een inzet blindelings om kunnen doen en daarna mag je het bij wijze van spreken niet eens meer voelen. Omgaan met ademlucht is vaak eerst onwennig,' zegt hij. 'Iedereen die weleens heeft gesnorkeld weet hoe dat is. Je bent geneigd om zwaar te gaan ademen. Ook daarom is het zo belangrijk dat je in ieder geval op je materiaal vertrouwen kunt.'

Interview Arie van Roon, regionaal coördinator persoonlijke beschermingsmiddelen

Nieuwe adem- luchtwerkplaats is state of the art

De VRK is trots op de nieuwe centrale ademluchtwerkplaats bij de Heemstedse kazerne. En met recht, want de plek is uniek in zijn soort, qua ruimte, routing en uitstraling. Arie van Roon en zijn medewerkers kijken terug op een intensief maar prachtig jaar.

"Is dit een werkplaats?" vragen mensen als ze binnenkomen. "Het lijkt wel een laboratorium!" Ja, de tijden veranderen hè. Vroeger waste je je masker in een emmertje sop, en aan de kazerne kon je ruiken hoe erg de brand na de laatste uitruk was geweest.' Arie van Roon, zelf 35 jaar terug op militair vliegveld Valkenburg bij Katwijk bij de brandweer ingestroomd, herinnert het zich nog levendig. Dezelfde inzet en spirit, maar qua omstandigheden... onvergelijkbaar.

**'Ja, de tijden
veranderen hè.
Vroeger waste je
je masker in een
emmertje sop.'**

Arie van Roon is regionaal coördinator persoonlijke beschermingsmiddelen. Hij was de bouwbegeleider van de nieuwe centrale ademluchtwerkplaats

en is regionaal adviseur voor veiligheidsrisico's gerelateerd aan persoonlijke beschermingsmiddelen. Het jaar 2016 heeft voor hem in het teken gestaan van bouwen, verbouwen en verplaatsen.

Clusteren

De ontwikkeling begon zo'n drie jaar geleden. Op de zes locaties waar het onderhoud aan ademlucht- en duikapparatuur plaatsvond, werden RI&E's uitgevoerd naar aanleiding van veranderde normen voor arbeidshygiëne en de Arbo-wet. Wat bleek, was dat de investering die zou moeten worden gepleegd om alle zes de werkplaatsen aan die nieuwe normen aan te passen, enorm zou zijn. Het was beter, in alle opzichten, om het werk te clusteren op één locatie.

Op basis van eigen ervaringen en de wensen van zijn medewerkers sloeg Arie van Roon zelf aan het ontwerpen. Ongelooflijk maar waar: zijn schets werd door de architect en het

ingehuurde bouwbedrijf een-op-een overgenomen! Van Roon kent elke vierkante centimeter van het gebouw. Het waren spannende momenten, weet hij nog, bij het slaan van de eerste palen, 20 cm langs de ramen van het bestaande pand. En toen daar overheen later de dakplaten van 10-15 ton gehesen werden, stonden wel wat stoere mannen nagelbijtend op een afstand.

Voorhoede

In de bestaande ruimte is 185 m² aangepast en er is 315 m² bijgebouwd. Van Roon en zijn collega Judith Groen kregen alle ruimte voor de begeleiding

**'De afzonderlijke
handelingen zijn
niet veranderd,
maar het werk is
prettiger doordat er
meer ruimte is.'**

van dit eerste vanuit de VRK opgezette (nieuw)bouwproject. Het resultaat staat. En het werkt.

‘De afzonderlijke handelingen zijn niet veranderd,’ omschrijft Arie als de grote verbetering, ‘maar het werk is prettiger doordat er meer ruimte is en de ruimte

‘Medewerkers
kunnen als ze willen
in serie werken, wat
ook gebeurt en
wat efficiënter is.’

anders is ingericht. Medewerkers kunnen als ze willen in serie werken, wat ook gebeurt en wat efficiënter is. Daarnaast hebben we veel meer armslag bij het verdelen van de toestellen, omdat ze hier allemaal bij elkaar zijn. Het enige is, dat sommigen van ons wat verder moeten reizen dan ze gewend waren en niet meer op de fiets kunnen komen. Dat moet ik af en toe even horen. Maar voor het werk... hooguit nog wat puntjes op de i.’

Aan die puntjes wil Van Roon het komend jaar graag zijn aandacht besteden. Onderdeel daarvan is dat hij de ontwikkeling in zijn vakgebied nauwlettend in de gaten houdt.

Vakgenoten uit diverse regio's zijn op bezoek geweest om de 'nieuwe lijn' te bekijken en toe te passen in de eigen regio. 'Een compliment, natuurlijk, en hartstikke leuk, want het is mooi om van elkaar te leren. Maar als zij het straks beter doen dan wij, wil ik wel graag weten hoe dat komt, en meegaan in de ontwikkeling. Nu we deze positie in de voorhoede eenmaal hebben,' zegt Arie van Roon, 'wil ik hem niet meer kwijt!'

Van vuil naar schoon

De routing van de centrale ademluchtwerkplaats is als volgt. Na een melding aan het loket van de werkplaats haalt een medewerker van Logistiek de rolkooien met vuile spullen op. Als het zo uitkomt laat hij daarbij meteen rolkooien met schone spullen achter.

In elke rolkooi zitten tien flessen, tien maskers en vijf kratten met schilden. In de ademluchtwerkplaats worden de onderdelen in de zogenaamde 'vuile' ruimte gesorteerd, om hierna de verschillende schoonmaaklijnen in te gaan. Vuile kratten worden gewassen en gedroogd.

Maskers worden gedeeltelijk gedemonteerd en draaien vervolgens 30 à 40 minuten in de wasmachine – een zware, professionele machine – op een temperatuur van 50 graden, waarna ze drie tot vijf uur in de droogkast gaan om het vocht te laten verdampen, zodat geen bacteriën en schimmels ontstaan. De rugschilden worden onder druk gewassen in een speciaal hiervoor ontwikkelde machine, waarvan in Heemstede de eerste twee exemplaren staan. Ook deze gaan hierna de droogkast in.

Maskers en toestellen worden hierna weer in elkaar gezet, gecontroleerd en getest. Dit gebeurt in een aparte, laboratorium-achtige ruimte. In de vulruimte worden de ademluchtflessen gevuld. Een compressor zuigt buitenlucht aan en comprimeert deze tot 350 bar, waarna de flessen tot 300 bar worden gevuld. Bij gebruik van het toestel door de brandweer, brengt een reduceerventiel de druk terug tot net iets meer dan de atmosferische druk in het masker.

Konijnenoren

Het Kenniscentrum Arbeidsveiligheid start in 2017 eigen onderzoeken naar respectievelijk giftige stoffen in bluspakken, de opname van stoffen in het lichaam en mogelijke maatregelen.

Giftige stoffen, zo is bekend, kunnen door de huid het lichaam binnendringen, maar ook via de ademhaling of met voedsel. Wat gebeurt er als stoffen binnenkomen door de huid? Hoe verplaatsen ze zich? Om dit te bestuderen, gebruiken de onderzoekers van het kenniscentrum samen met experts van de Radboud Universiteit huidmonsters van bijvoorbeeld de binnenkant van konijnenoren, die sterk lijken op de menselijke huid.

Voorlopig adviseert het kenniscentrum brandweerlui vooral verstandig te (blijven) werken: handen wassen, niet eten in vervuild gebied, spullen afspoelen. En geen binnenaanvallen als er in een pand niets meer te redden is.

Meer informatie op <http://www.ifv.nl/> en <http://www.brandweernederland.nl/>

Interview Theo Schippers, projectleider arbeidshygiënecontainer

Kunnen we samen oud worden? Het antwoord is ja

Kennemerland is een buitengewoon voertuig rijker: de arbeidshygiënecontainer. Een mobiele verkleedunit voor brandweerlieden. Na een vervuilende inzet kunnen hierin pakken en ademtoestellen verantwoord worden omgeruild. Wat een verademing!

Het is net als 'tankautospuiter' inderdaad best een gek woord, beaamt projectleider Theo Schippers, maar dat stoort hem helemaal niet. Hij is trots op het nieuwe rode ding, de arbeidshygiënecontainer, en staat vierkant achter de functie ervan.

'Arbeidshygiëne staat de afgelopen jaren bij de brandweer sterk in de aandacht.'

Die functie heeft alles te maken met gezondheid en veilig werken. Theo: 'We zijn ons steeds meer bewust van de gevaren van ons vak. Dat je vroeger na een inzet met zijn allen zat te dampen en te stinken achterin de auto, vind ik nu al bijna onvoorstelbaar. Gelukkig hoeft dat niet meer.'

Schade beperken

Arbeidshygiëne staat de afgelopen jaren bij de brandweer sterk in de aandacht. Een belangrijke aanleiding vormde internationaal onderzoek waaruit bleek dat brandweermensen vaker dan anderen te maken krijgen met onder andere teelbal-, lymfeklier,

huid- en hersenkanker. Dit door blootstelling aan combinaties van gevaarlijke stoffen in rook en verbrandingsproducten zoals uit plastics en synthetische materialen.

'In Nederland is dit verband met kanker nog niet gevonden,' zegt Theo, 'maar Brandweer Nederland vond de aanwijzingen sterk genoeg voor maatregelen. Onze commandant heeft toen direct gezegd: "Dat gaan we doen. Risico's voorkomen kunnen we niet, maar wel kunnen we de schade zoveel mogelijk beperken. Door schoner en voorzichtiger te gaan werken."'

‘Risico’s voorkomen kunnen we niet, maar wel kunnen we de schade zoveel mogelijk beperken. Door schoner en voorzichtiger te gaan werken.’

Sauna

Theo Schippers is ploegchef van de A-ploeg Duiken bij een van de drie beroepsposities die duikers onder de brandweertaken heeft, van in totaal vijf beroepsposities in het waterrijke Kennemerland (in praktijk rukken de professionele duikers uit van Den Helder tot Hillegom). Hij weet precies wat er bij een brand of ongeluk komt kijken. ‘Het bijzondere van dit project,’ zegt hij, ‘is dat het van onderop, dus uit de repressieve ploegen zelf gestalte heeft gekregen.’

Theo vormde een projectgroep van vijf specialisten en een werkgroep van vijf beroepskrachten en vijf vrijwilligers. De overleggen waren creatief, maar niet altijd makkelijk. ‘Een sauna op de kazerne, je eigen matras, desinfecterende shampoo... wat zeg je daarvan? Uiteindelijk ging het om de vraag: wat hebben we echt nodig om veilig te werken? En dat is bescherming tegen giftige stoffen, en schone spullen zo snel mogelijk na een inzet.’

Hoe ga je daarvoor zorgen? De ervaringen met het project van brandweer Amsterdam-Amstelland waarbij brandweertaken op straat hun kleding wisselen en in plastic ver-

pakken, strekten niet tot aanbeveling. Iemand wees er op dat in Haarlem-West containers stonden met spullen die worden gebruikt bij oefeningen. Waarom zouden ze er daar niet een van gebruiken?

Een gouden idee, zo werd ook in het managementteam besloten. En eind 2015 werd Theo’s plan met één klap goedgekeurd door het regionale bestuur. De implementatie kon beginnen. Het kostbaarste onderdeel: aanpassing van de container en de aanschaf van 400 reservepakken voor in totaal 750 brandweertaken.

Schoon bluspak

Medio 2016 is de grote rode kar in gebruik genomen en tot eind 2016 is deze zo’n zestig keer ingezet. Dat gebeurt in opdracht van de bevelvoerder op de plaats van de brand. ‘Niet bij alle branden is het nodig,’ zegt Theo, ‘maar als mensen naar binnen moeten of bij een brandende auto staan, kun je als bevelvoerder of officier van dienst maar beter meteen gaan bellen.’

En dan? Het zijn de vrijwilligers van de logistieke groep die worden opgepiept. Zij gaan snel naar de post waar de container op een haakarmvoertuig klaarstaat. Aangekomen bij de brand klappen zij de zijkant van de container omhoog, laten een tentzeil zakken en beginnen de brandweertaken te helpen met het wisselen van hun kleding (zie het filmpje). Vervuilde pakken moeten eerst drie minuten uitwasemen en daarna worden afgespoten. Pakken en handschoenen worden voorzichtig in een afvalbak gedaan. Hetzelfde met de hoes om de fles van het ademluchttoestel. Het

schild, de fles en het masker gaan in een kist en worden later verschoond op de ademluchtwerkplaats, waar ook de flessen worden bijgevuld (zie interview verderop). Vervolgens krijgt de brandweertaken of -vrouw van de logistiek medewerker (de vrijwilliger) nieuwe handschoenen en een schoon bluspak in een van de twintig rangematen aangereikt. En dan staat daar een fris persoon, klaar voor een volgende inzet.

Bewustwordingsproces

Er is veel belangstelling vanuit andere regio’s voor de noviteit in Kennemerland. Hoewel de officiële evaluatie nog moet komen, durft Theo Schippers ook al best te spreken van een succes. ‘Het enige waar sommigen kritisch op zijn, is dat het te lang duurt voor de container er is. “Ik ben klaar, ik wil naar huis,” hoor je dan. Ja, dat kan. Ik denk dat bevelvoerders soms wel iets te lang wachten met een besluit. Een enkeling vindt het hele onderwerp arbeidshygiëne trouwens onzin, maar dat betekent wat mij betreft niet meer dan dat het bewustwordingsproces nog niet is voltooid. Zelf ben ik overtuigd dat we een heel waardevolle stap hebben gezet,’ zegt Theo Schippers. ‘Bij een presentatie hebben we destijds de vraag gesteld: Kunnen we samen oud worden? Het antwoord durf ik nu wel te geven. Dat is ja.’

‘Het enige waar sommigen kritisch op zijn, is dat het te lang duurt voor de container er is.’

Oefening baart kunst

Oefening baart kunst. Bij de brandweer is het daarnaast keiharde noodzaak – en daarom wettelijk verplicht - om deskundigheid op peil te houden en routine op te bouwen. In 2016 waren er voor de 700 brandweermedewerkers (beroeps en vrijwilligers) in onze regio in totaal 2800 monodisciplinaire oefenmomenten, waaronder:

- 80 realistische trainingen (met vuur/rook/hitte)
- 1 weektraining voor personen die een functie als bevelvoerder en officieren van dienst hebben
- 300 duik oefeningen voor de duikers
- 60 chauffeurstrainingen
- 60 oefeningen incidentbestrijding gevaarlijke stoffen

Naast deze oefening neemt de brandweer deel aan verschillende multidisciplinaire oefeningen.

Interview met Martin Doorn, regionaal medewerker vakbekwaamheid

Calamiteitenplan Velsertunnel: alleen nog wat puntjes op de i

De Velsertunnel is na renovatie veiliger geworden. En daarmee ook het werk van de brandweer en andere hulpdiensten, als het goed is. Maar is dat ook zo? De afgesloten tunnel gaf gelegenheid eens flink te oefenen. Hoe werkt het nieuwe calamiteitenplan?

Best goed, is de conclusie van Martin Doorn en zijn collega's van het team Vakbekwaamheid, dat verantwoordelijk is voor opleiding, training en oefening. Maar het kan altijd beter. Doorn leidt vanuit het team de grotere projecten, zoals de instructie en brandoefening in de Velsertunnel. De tunnel, een van de oudste en laagste in Nederland, is van april 2016 tot januari 2017 dicht geweest voor renovatie. Dat was nodig niet alleen vanwege de ellende met te hoge vrachtwagens die dagelijks voor

oponthoud zorgden, maar ook om te voldoen aan de huidige veiligheidseisen voor wegtunnels.

Veranderingen

Een in het oog springende verandering is de massieve betonnen balk die nu voor elk van beide tunnelbuizen hangt. Deze moet voorkomen dat vrachtauto's zich klemrijden in de tunnel, zoals voorheen met grote regelmaat gebeurde (zie kader). Ook zijn vijf zogenaamde veilige ruimtes gecreëerd door het openbreken van

een aantal leidingkanalen tussen beide verkeersbuizen. Terwijl mensen voorheen alleen langs vier plekken omhoog konden vluchten, kunnen

'Een verandering is de massieve betonnen balk die nu voor elk van beide tunnelbuizen hangt.'

ze nu bij brand wachten tot het veilig is om via de andere buis de tunnel te verlaten. Een derde verandering: waar voorheen lucht geblazen werd over de breedte van de tunnel, hangen nu aan het begin van beide tunnelbuizen zes grote windkanonnen die bij brand de rook uit de tunnel blazen. En tot slot zijn er op korte afstand van elkaar aan beide zijden van elke tunnelbuis hulppostkasten geplaatst en is ook de bluscapaciteit uitgebreid.

In geval van nood

Wat gebeurt er in geval van nood, zoals bij brand of een ongeluk met gevaarlijke stoffen? Mensen vinden in de hulppostkasten een telefoon en een blusmiddel, legt Martin Doorn uit. Zodra zij de telefoon oppakken, krijgen ze een operator aan de lijn en wordt het calamiteitenplan in werking gezet, waarbij ook de brandweer een melding krijgt. De operator is van de meldkamer van Rijkswaterstaat. Op computerschermen proberen de wegverkeersleiders aldaar de plaats van het incident te lokaliseren. De verlichting in de tunnel brandt dan al maximaal en middels verlichte pijlen en instructies uit de omroepinstallatie worden mensen naar de veilige ruimtes geleid. Ook de ventilatie in de getroffen buis draait al op volle toeren.

‘Op computerschermen proberen de wegverkeersleiders aldaar de plaats van het incident te lokaliseren.’

Ondertussen is de niet-getroffen buis afgezet. Twee minuten nadat het evacuatiebedrijf is geactiveerd kunnen de gevluchte weggebruikers

de veilige ruimte al verlaten naar de inmiddels lege tunnelbuis. Zij worden als het even kan opgevangen op verzamelplaatsen buiten de tunnel. De brandweer gaat via de dichtstbijzijnde bovenwindse veilige ruimte de getroffen buis in om het incident te verkennen en te bestrijden. De overige hulpdiensten wachten buiten de tunnel totdat deze voor hen door de brandweer wordt vrijgegeven middels het ‘sein veilig’.

‘De brandweer gaat via de dichtstbijzijnde bovenwindse veilige ruimte de getroffen buis in om het incident te verkennen en te bestrijden.’

Oefening

Op papier klinkt het perfect geregeld. Maar hoe is de praktijk? De sluiting van de tunnel gaf een unieke gelegenheid tot oefenen, die ook de brandweer dankbaar heeft benut. Naast 15 theoriesessies en 12 locatiebezoeken voor de brandweerposten Beverwijk en Velsen organiseerde Martin Doorn, met medewerking van de meldkamer van Rijkswaterstaat en de eigen meldkamer, zes maal een brandweeroefening. Op 5 oktober 2016 volgde het operationele klapstuk: de gemeenschappelijke realistische oefening van verschillende hulpdiensten, compleet met fictief verkeer, rook en beklemden mensen.

Leerpunten

Doorn kijkt terug op een enerverende maar vruchtbare periode. ‘De grote lijn lijkt duidelijk,’ zegt hij, ‘maar er

zijn natuurlijk nog wel wat leerpunten. Wie gaat als eerste naar binnen, is bijvoorbeeld een vraag die uit de oefening naar voren kwam. De posten Beverwijk en Velsen worden als eerste opgeroepen bij incidenten in de tunnel. Beverwijk meldt zich aan de noordkant, Velsen aan de zuidkant. In de procedures is vastgelegd dat wie voor de veilige buis staat als eerste gaat, maar wat als de andere kant er eerder is, of als de brand dichterbij hen is dan bij de andere ploeg? Hulpverleners willen helpen. Ze willen in principe niet wachten.’

‘Dat is één ding. Iets anders is dat het voor de wegverkeersleider toch wel lastig blijkt om precies aan te geven via welke veilige ruimte we het beste naar binnen kunnen. Het is belangrijk genoeg, want het kan gebeuren dat je anders 100 meter moet rennen naar de plaats van het incident. En een derde punt: wanneer geef je als brandweer het sein veilig? Men kent allemaal de kreet, maar deze wordt niet altijd toegepast zoals is afgesproken. De invulling daarvan kan dus nog wat scherper.’

De leerpunten zullen onder regie van Rijkswaterstaat in het calamiteitenplan worden opgenomen en in toekomstige oefeningen worden geëvalueerd. Martin Doorn is blij vanuit de brandweer een bijdrage te hebben kunnen leveren.

‘Wanneer geef je als brandweer het sein veilig? Men kent allemaal de kreet, maar deze wordt niet altijd toegepast zoals is afgesproken.’

Opschaling

De term opschaling staat voor het vergroten van de organisatie tijdens een incident: van één tankautospuiter bij een kleine brand tot vier bij een grote. Wordt het incident nog groter en ontstaat er bijvoorbeeld een scheiding tussen het brongebied (brand) en het effectgebied (waar de rook heen gaat) en wordt er verder opgeschaald naar GRIP, zoals gebeurde in IJmuiden.

GRIP staat voor Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdingsprocedure. Vanaf GRIP fase 1 wordt een zogeheten Commando Plaats Incident (CoPI) ingericht, een overleglocatie waarin de incidentbestrijding ter plaatse kan worden afgestemd. De VRK beschikt over een container van de brandweer dat voor de gelegenheid wordt neergezet in de buurt van het incident. Bij een GRIP-2 zit de Operationeel Leider van de brandweer, samen met onder andere de algemeen commandanten van Bevolkingszorg (gemeenten) en Geneeskundige hulpverlening, in overleg voor de coördinatie van de hulpverlening.

In de veiligheidsregio Kennemerland zijn in 2016 65 alarmeringen geweest voor een middelbrand, 7 voor een grote brand en 4 voor zeer grote brand. Er is 7 keer GRIP 1 ingesteld en 6 keer GRIP 2.

Interview Arjan Smit, Hoofdofficier van Dienst

Vooral rookpluim zorgelijk tijdens brand op Koningsdag

Pikzwarte wolken boven de stad, brandweerauto's die zich door de menigte wringen. De brand zelf, op Koningsdag in het IJmuidense havengebied, was nog niet zo spannend. Het waren meer de dingen eromheen. Aldus clustercommandant Arjan Smit.

Arjan Smit was met zijn kinderen op de kermis toen hij de melding kreeg. Een uitslaande brand in het havengebied van IJmuiden. Meteen in de benen natuurlijk. Jammer voor de jongens, maar dat is je werk. Smit is clustercommandant in Hoofddorp en Hoofdofficier van dienst bij brand en grootschalige incidenten. Als hij geroepen wordt, is er iets ernstigs. Een grote brand. Een ernstig ongeluk. Zijn taak is dan de zaken rondom in beeld te krijgen

en het operationele werk zo goed mogelijk te faciliteren.

‘Waar wij ons vooral druk over maakten, was de enorme zwarte pluim die langzaam naar de stad toe dreef.’

Zwarte pluim

‘De brand op zich,’ herinnert Arjan zich na enig graafwerk, ‘was niet eens zo vreselijk spannend. Er waren geen mensen binnen en we wisten al snel dat er geen asbest in het dak zat. Informatie daarover kregen we van de politie via de gebiedsgebonden agent, iemand die alles weet van de betreffende buurt en die toevallig net dienst had. Ook de Officier van Dienst Bevolkingszorg van de gemeente komt erbij in zo’n geval. Deze heeft

connecties met de verschillende diensten van de verschillende gemeenten. Voor deze brand werd bijvoorbeeld advies gevraagd aan Bouw- en Woningtoezicht in verband met het bouw materiaal en de compartimentering van het dak.'

Wat was bijzonder aan deze brand? 'Op een filmpje is te zien dat een deur met een plofje opengaat,' zegt Smit, 'daar is toen veel over gesproken. Een ontplofing door opgebouwde gifdampen, werd gesuggereerd, maar waarschijnlijker is het dat door de hitte overdruk is ontstaan die zich een weg zocht. Waar wij ons vooral druk over maakten, was de enorme zwarte pluim die langzaam naar de stad toe dreef.'

GRIP 1

Omdat het Koningsdag was, was iedereen op straat. Om die reden werd opgeschaald naar GRIP 1, de procedure waarbij de regionale brandweer, GHOR (geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen), de politie en de gemeenten uit de regio betrokken worden, met de milieudienst en in dit geval het havenbedrijf. De Hoofdofficier van Dienst krijgt bij GRIP 1 de leiding van het CoPi, het Commando Plaats Incident. In de structuur die zo ontstaat kunnen diverse rampenbestrijdingsprocessen snel in werking worden gesteld, zoals het sirenenet en de

meetplanorganisatie. Dit laatste is ook gebeurd. Specialisten zijn op diverse plaatsen gaan meten en adviseren. Giftige dampen werden gelukkig niet geconstateerd. Wel werd mensen aangeraden ramen en deuren gesloten te houden en zoveel mogelijk uit de rook te blijven.

Nazorg

Het liep goed af, de zwarte pluim verdween langzaam grijzer wordend uit beeld. Geen ongelukken, geen slachtoffers. Aan deze brand zal niemand een trauma overhouden, denkt Arjan. Maar emotionele last kan onvoorspelbaar zijn, weet hij uit ervaring. De kans is groter als er slachtoffers zijn.

**'Specialisten zijn
op diverse plaatsen
gaan meten en
adviseren.'**

Toevallig heeft het onderwerp nazorg in 2016 extra aandacht gekregen in de veiligheidsregio Kennemerland. Het Brandweer Opvang Team (BOT) is in transitie. Wat is opgevallen namelijk, is dat mensen bij ingrijpende gebeurtenissen in de eerste plaats de steun van hun naaste collega's en leidinggevende

nodig hebben. Arjan: 'Het gaat erom dat je ervaringen uit kunt wisselen en dat je kunt praten op het moment dat het jou past. En dat je de gelegenheid krijgt om even pas op de plaats te maken zonder dat dit meteen als probleem wordt gezien. De omgeving spreekt al gauw van 'last' of 'trauma'.

'Aan de andere kant,' zegt Arjan: 'als er wel iets is, willen we ook dat dit herkend wordt en dat er geanticipeerd wordt. Veranderingen in gedrag en concentratieproblemen kunnen erop wijzen dat het mis gaat. We willen bevelvoerders en leidinggevenden daarom trainen deze signalen te zien en erover te praten. Vooral op de beroepsposten vraagt dit extra aandacht. Door de kleinere ploegen en snelle wisselingen heerst daar niet het vanzelfsprekende clubgevoel dat de vrijwillige brandweer wel kent.'

Pro-Actie en Preventie

De afdeling Pro-Actie en Preventie adviseert de 10 gemeenten op vergunningsaanvragen. De gemeenten bepalen zelf welke aanvragen zij naar de brandweer sturen. Er zijn twee aandachtsgebieden:

1

**INTERNE BRAND-
VEILIGHEID,
BINNENRUIMTEN
(NTM)**

2

**EXTERNE BRAND-
VEILIGHEID,
BUITENRUIMTEN**

Interne brandveiligheid gaat onder meer over vluchtwegen en aanduidingen daarvan in een gebouw, rookafscheidings, brandwerende tussenmuren en brandslanghaspels, bluswaterleidingen en afnamepunten, sprinklerinstallaties en de uitvoering van een lift.

Externe brandveiligheid gaat meestal over het gebruik, de verwerking, de opslag en het vervoer van (brand)gevaarlijke stoffen. Aandachtspunten hierbij zijn bijvoorbeeld buisleidingen onder de grond en hoogspanningsinstallaties door de lucht.

De brandweer adviseert ook over evenementen. Aandachtspunten zijn bijvoorbeeld publieksstromen, de bereikbaarheid voor de hulpdiensten, maar ook trends als het gebruik van kleurenpoeders.

Interview Grietje Ottens, controleur en regisseur Preventie Controle Zuid

Herhaling kan je toverkracht zijn

Aan gebruikers van gebouwen wordt gevraagd voortaan hun eigen brandveiligheid te checken. Dat verlaagt voor hen de controledruk en geeft controleurs de kans hun focus te verscherpen. Goede zaak, vindt Grietje Ottens. Zolang ze maar wel haar ronde kan doen.

Want Grietje Ottens is gek op haar werk. Op alles ervan. 'Echt,' zegt ze, 'het maakt me helemaal niet uit waar ik heen moet – fabriek, winkel, verzorgingshuis, hotel, kinderdagverblijf - ik vind alles leuk.' Zij en haar 15 collega-controleurs hebben het druk. Alleen in Haarlemmermeer al zijn 1100 objecten met een zogenaamde

meldings- en of vergunningsplicht. Dit zijn bedrijven waar gevaarlijke stoffen zijn opgeslagen en gebouwen waar meer dan 50 personen verblijven, waar logies wordt verschaft of waar zeer jonge kinderen aanwezig zijn. Deze panden hebben een verhoogd risico op of bij brand en worden daarom periodiek gecontroleerd.

'Eigenaren en beheerders van gebouwen wordt gevraagd zelf de eenvoudige controles uit te voeren.'

'Deze panden hebben een verhoogd risico op of bij brand en worden daarom periodiek gecontroleerd.'

Checklist

Medio 2016 is besloten tot een verandering in de toezichtmethode. Eigenaren en beheerders van gebouwen wordt gevraagd zelf de eenvoudige controles uit te voeren. Dit gebeurt aan de hand van een digitale vragenlijst met 35 vragen. De vragen zijn vergelijkbaar met de checklist die de controleurs zelf gebruiken. Ze gaan onder andere over

brandveiligheidsinstallaties zoals een brandmeld- of ontruimingsinstallatie, over blusmiddelen, de noodverlichting, nooduitgangen en vluchtroutes. De antwoorden worden doorgestuurd en beoordeeld door de controleurs. Zien zij zorgelijke signalen of hebben ze een vermoeden van misleiding, dan kunnen zij besluiten alsnog een bezoek te gaan brengen, wat bovendien

ook steekproefsgewijs nog gebeuren zal. Naast de door bedrijven zelf uitgevoerde controles zal de brandweer periodiek de bouwkundige en installatietechnische controles blijven doen.

Controledruk

De maatregel heeft een aantal voordelen, denkt Grietje Ottens, die per 2017 als regisseur Zuid onder meer is belast met de planning en verwerking van de zelfcontroles in de zuidelijke helft van de regio. 'Bedrijven kunnen zelf de controle inplannen binnen een termijn van 14 dagen, de controledruk wordt lager (bedrijven zien ook milieu- en hygiëne-inspecteurs) en het bewustzijn hoger. Wij, aan de andere kant, kunnen ons meer gaan richten op de meest risicovolle locaties.'

De tijd is rijp, denkt Grietje. 'Je merkt dat er steeds meer aandacht is voor brandveiligheid. Soms liggen de boeken met registraties al klaar als we komen.'

Toch is het veiligheidsbewustzijn niet overal aanwezig. 'Wat we veel zien zijn geblokeerde nooduitgangen. Of vluchtgangetjes aan de achterkant van winkels waar nieuwe voorraad wordt neergezet. En ook brandwerende deuren die met een wigje open worden gehouden zodat men er makkelijker door kan. Juist die bouwkundige scheiding is, overigens ook boven het systeemplafond, belangrijk om bij brand de rook zolang mogelijk

binnen te houden. De rook is vaak je grootste probleem.'

Herhaling

'Constateer ik dit soort situaties,' zegt Grietje, 'dan vraag ik ter plekke of ze het op willen lossen. Ik blijf erbij staan tot dit is gebeurd en leg vervolgens heel goed uit waarom het nodig is. Ik maak me geen illusies hoor. Natuurlijk zeggen ze "U heeft helemaal gelijk" en zit het wigje weer onder de deur nog voor ik de straat uit ben, maar dan nog zijn ze weer even op de risico's gewezen. Herhaling kan je toverkracht zijn, niemand wil écht een ongeluk op zijn geweten hebben. Dit is ook zo met de vragenlijsten. Gebruikers kunnen tekortkomingen makkelijk verbloemen en zullen dit ook heus wel doen, maar de kans is toch groter dat ze alsnog maatregelen

'Als we bij herhaling verzuimgedrag zien, schakelen we de gemeente in. Zij hebben de bevoegdheid om met een last- of dwangsom verandering af te dwingen.'

nemen nadat ze ermee hebben rondgelopen.'

Dat de brandweer niet kan handhaven vindt regisseur Grietje Ottens niet erg. 'Als we bij herhaling verzuimgedrag zien, schakelen we de gemeente in. Zij hebben de bevoegdheid om met een last- of dwangsom verandering af te dwingen. Bij heel schrijnende of gevaarlijke situaties - acht buitenlandse bouwvakkers in een ruimte van zes bij zes, een waterslang vanaf een illegaal aftappunt door de tuin die als gasslang wordt gebruikt, wietplantages, enzovoort- wordt direct de gemeente of politie erbij gehaald.'

Bruine putje

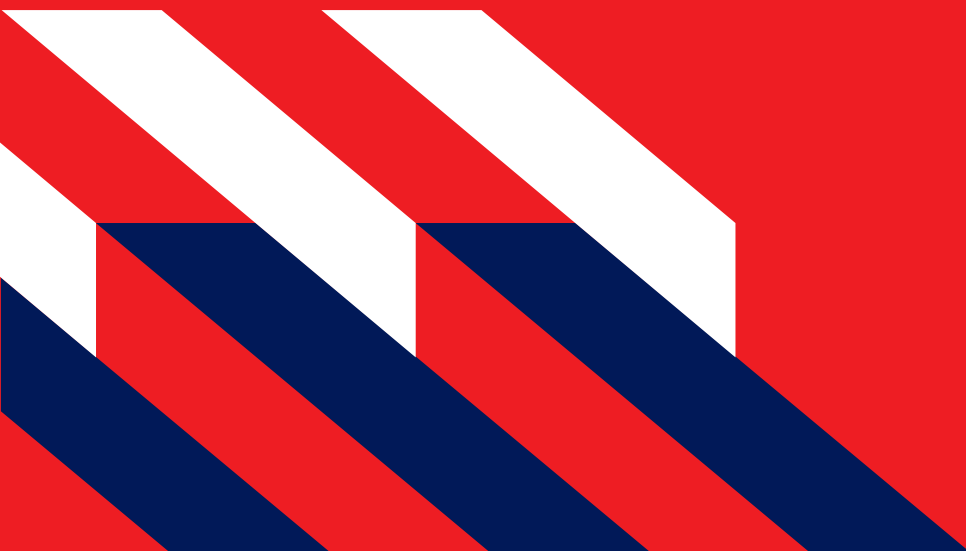
Zo grijpen de sterke hand en de koude kant in elkaar. Ook met de warme kant, de repressieve poot, bestaat een stilzwijgend verbond. Grietje kijkt na haar controles altijd snel even buiten of de bluswatervoorziening goed toegankelijk is en niet overwoekerd met onkruid. Bij het beoordelen van vergunningsaanvragen voor evenementen heeft ze er een haviksoog voor ontwikkeld. De voorjaarsmarkt kan nog zo schattig zijn, er mag geen mandenvlechter op het bruine putje zitten. Anders kunnen 'onze jongens' er niet bij.

Brandweer in cijfers

In dit tweede gedeelte van het jaarverslag laten wij de brandweer zien in cijfers. Waarvoor en hoe vaak gaan wij als repressieve dienst op pad? Wat betekenen de cijfers? En hoe zijn de cijfers in de gemeenten?

IN DIT ONDERDEEL VINDT U:

● Alarmeringen	26
● Alarmeringen per gemeente	27
● Automatische brandmeldingen	28
● Opschaling bij grotere incidenten	30
● Brandveilig leven	32
● Opkomsttijden	33

Alarmeringen

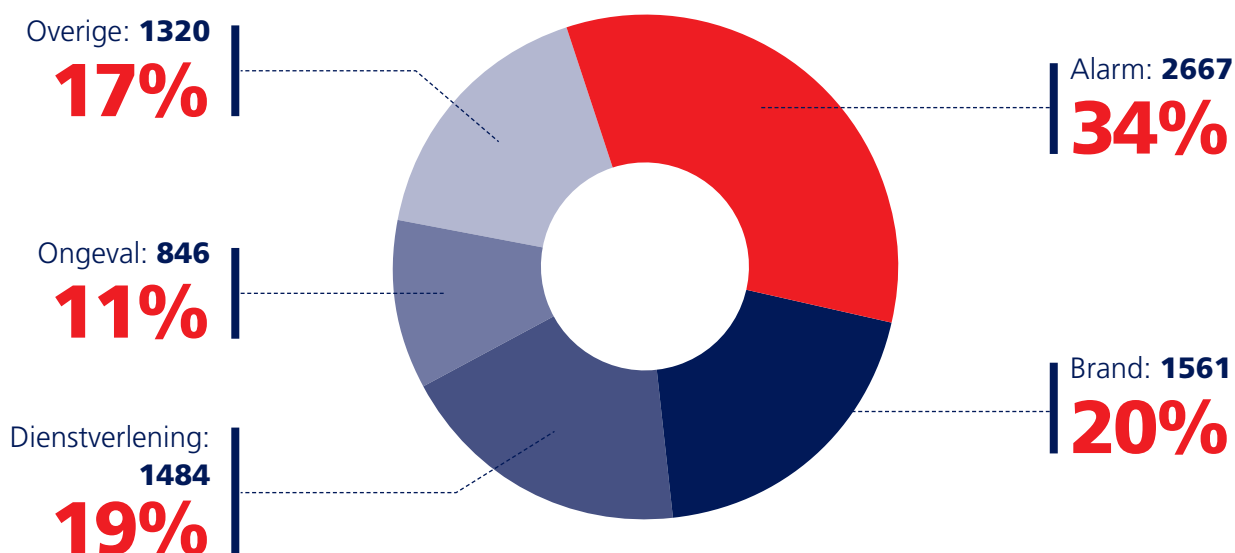
De brandweer in Kennemerland is 7878 keer gealarmeerd in 2016, zowel voor meldingen van binnen als van buiten de regio Kennemerland. Het grootste percentage alarmeringen in 2016 was voor de categorie alarm (34%) gevolgd door brand (20%) en dienstverlening (19%).

Alarm wil zeggen dat de melding afkomstig was van een Openbaar Meldsysteem, ook wel automatische brandmelding genoemd. Bij lang niet al deze meldingen is ook echt sprake van brand.

In de categorie brand zijn alle typen brand inbegrepen, zoals gebouwbranden, containerbranden, duinbranden en branden die zich voordeden op de weg. De categorie 'overige' bevat onder andere verkeersalarmeringen en alarmeringen die betrekking hebben op het leefmilieu (zoals stankoverlast) of de gezondheid (ziek of onwel wordend).

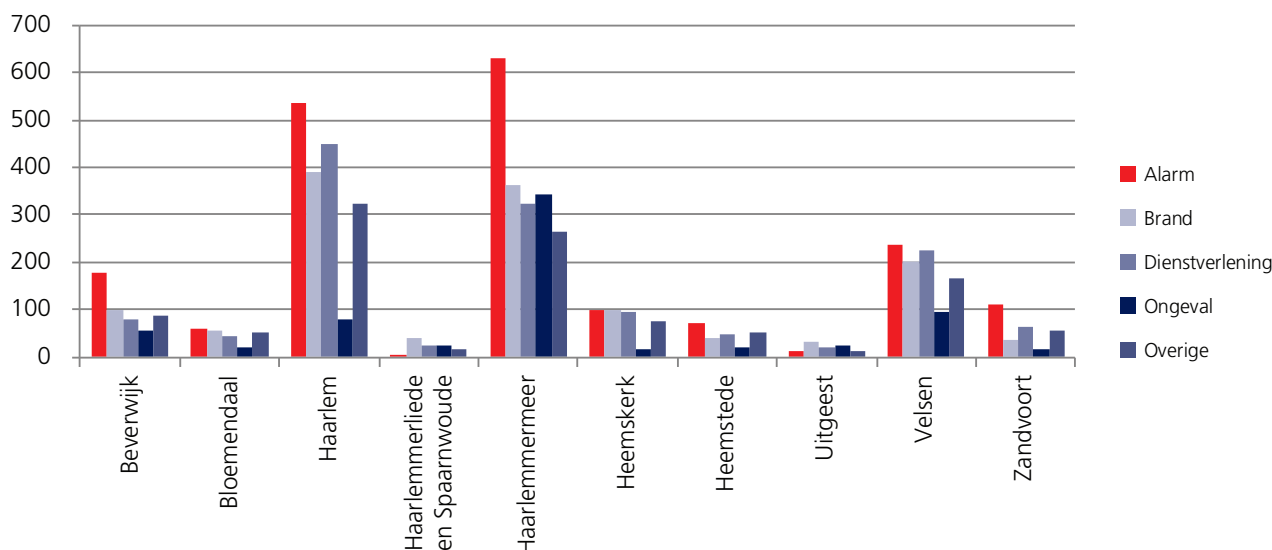
Ten opzichte van 2015 en 2014 zijn de percentages voor alarm en brand ongeveer hetzelfde gebleven: alarm in 2015-33% en in 2014-36% en brand in 2015-18% en in 2014-15%. Het aantal alarmeringen voor dienstverlening is procentueel ook gelijk gebleven aan 2015 en 2014.

Aantal en percentage alarmeringen

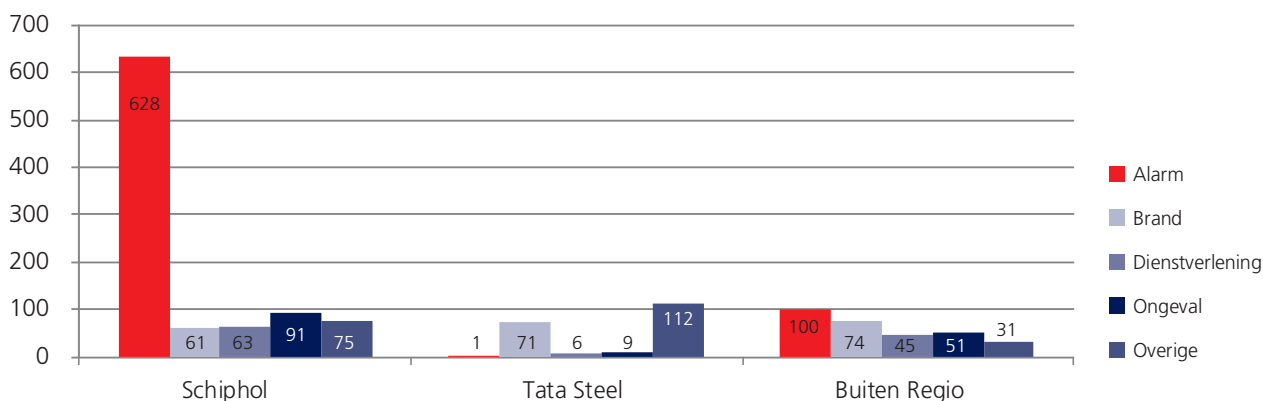

Alarmeringen per gemeente

De onderstaande grafiek geeft het aantal alarmeringen weer per gemeente.

Alarmeringen voor Schiphol, Tata Steel en gemeenten buiten de regio.

Alarmeringen over de grenzen van onze eigen regio heen, zullen de komende jaren naar verwachting steeds meer toenemen. Er is namelijk steeds verdergaande interregionale samenwerking nodig om ervoor te zorgen dat inwoners de brandweerwagen voor de deur krijgen die er het snelste kan zijn ('operationele grenzen'). De regio's Kennemerland, Amsterdam-Amstelland, Noord-Holland Noord en Zaans-

trek waterland werken al enige tijd intensief samen om de brandweezorg verder te ontwikkelen en te versterken.

In 2016 is Kennemerland in totaal 301 keer gealarmeerd voor incidenten buiten de regio, tegenover 193 keer in 2015 en in 126 keer in 2014.

Automatische brandmeldingen

De eerder genoemde categorie Alarm gaat over de meldingen afkomstig van Openbare Meldsystemen (OMS), ook wel automatische brandmeldingen genoemd. In totaal is de brandweer Kennemerland hiervoor 2667 keer gealarmeerd, waarbij het merendeel van de alarmeringen kwam uit de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en het gebied van Luchthaven Schiphol. Dit zijn ook de gebieden met de meeste OMS aansluitingen in onze regio.

Van de 2667 alarmeringen waren maar 109 meldingen afkomstig van een Particuliere Alarmcentrale (PAC). Bedrijven, instellingen maar ook burgers kunnen zich aansluiten bij een PAC als zij dit zelf noodzakelijk vinden. Hier is geen wettelijke verplichting voor.

Het aantal PAC meldingen vertoonde de afgelopen twee jaar een lichte stijging: van 89 in 2015 naar 109 in 2016.

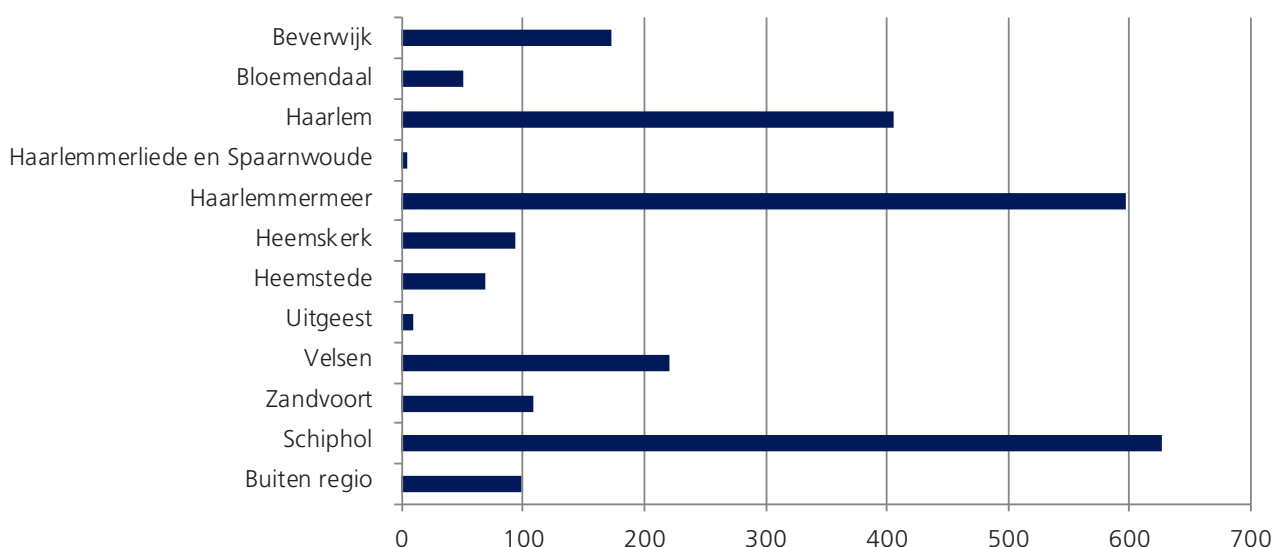
In tegenstelling tot de gebouwen met een PAC, hebben de gebouwen die zijn aangesloten op de Regionale Alarmcentrale (RAC) wel een wettelijke verplichting. In totaal zijn regionaal circa 506 objecten aangesloten op de RAC (exclusief Schiphol).

Trend: daling in OMS-meldingen

De afgelopen jaren zien wij het aantal alarmeringen voor OMS-meldingen elk jaar dalen: van 3600 in 2012, 3149 in 2013 en 2929 in 2014 naar 2745 in 2015. Dit is een positieve trend omdat altijd een groot percentage van deze alarmeringen loos is (meer dan 90%). Dat wil zeggen dat er niet daadwerkelijk sprake is van brand, maar vaak van rook of stoom. Deze daling is enerzijds te danken aan veranderende regelgeving (de verplichting voor een aansluiting is voor een deel van de gebouwen door het Bouwbesluit 2012 komen te vervallen) en anderzijds aan inspanningen van de brandweer om het aantal loze meldingen terug te dringen, bijvoorbeeld door voorlichting en geven van advies.

Onderstaande figuur geeft het aantal OMS-meldingen weer per gemeente (exclusief de PAC-meldingen). Tata Steel ontbreekt in dit overzicht. Omdat zij werken met een beperkt aantal meldingsclassificaties vallen alle OMS-meldingen van Tata Steel onder de classificatie brand (per 1-1-2017 is Tata Steel wel over naar de classificaties die Kennemerland hanteert).

Meldingen openbaar meld systeem

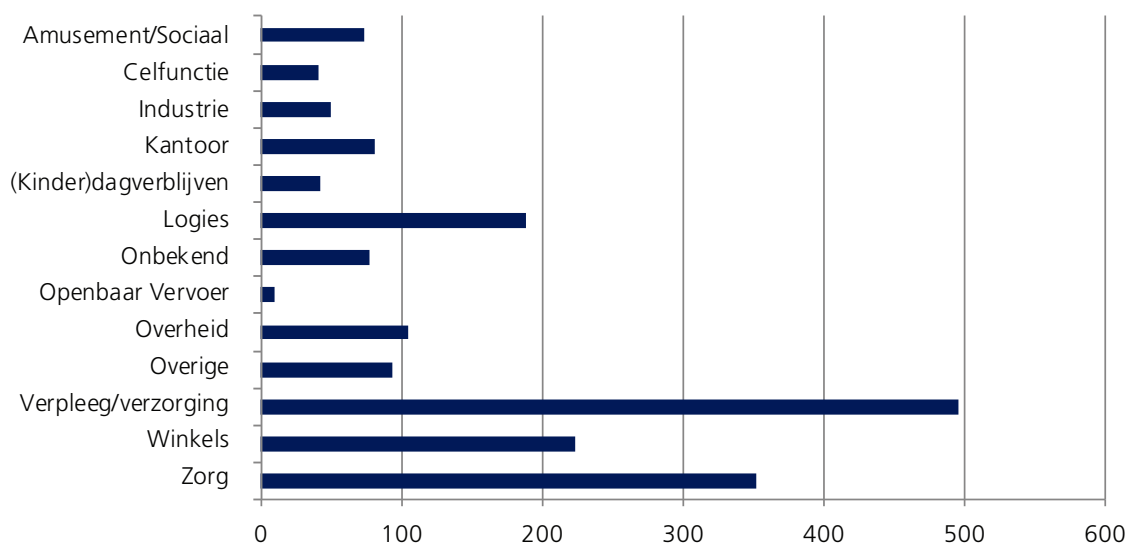

OMS-meldingen per type gebouw

De meeste OMS-meldingen zijn afkomstig van woonzorgcentra. Oorzaken zijn vaak roken en koken of stoomvorming door douchen. Ook bij logiesgebouwen, zoals hotels, komen relatief veel meldingen voor. Voor het terugdringen van loze OMS-meldingen richt Brandweer Kennemerland zich ook vooral op deze gebouwen.

In onderstaande grafiek is per type gebouw weergegeven hoeveel OMS-meldingen er zijn geweest (exclusief PAC-meldingen, Schiphol, Tata Steel en meldingen van buiten de regio Kennemerland).

OMS-meldingen per type gebouw

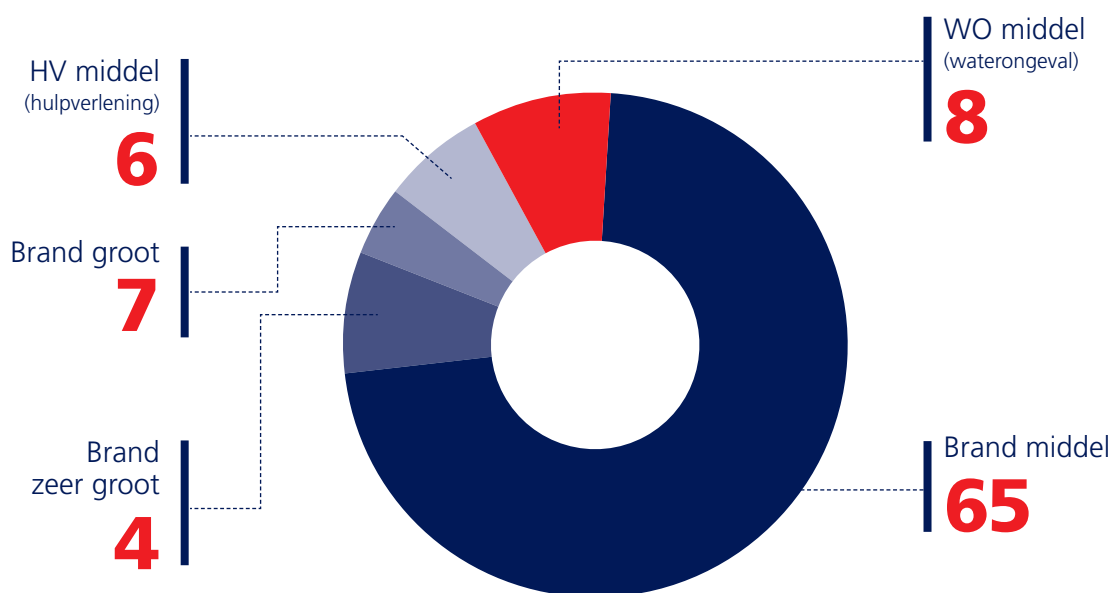
Opschaling bij grotere incidenten

Een klein gedeelte van de 1561 alarmeringen voor brand, blijft niet bij een kleine brand, maar wordt groter (bijvoorbeeld een middelbrand). Als dit zich voordoet wordt er opgeschaald.

Het aantal opschalingen geeft een indruk van de grootte van de incidenten die hebben plaatsgevonden. De term opschaling staat voor het vergroten van de organisatie tijdens een incident; het bepaalt het aantal eenheden (voertuigen en personeel) maar ook de wijze van aansturing. Zo zijn bij een groter incident meer voertuigen betrokken, oplopend van één tankautospuiter bij een kleine brand, twee tankautosputters bij een middelbrand tot vier tankautosputters bij een grote brand.¹ Ook voor Waterongevallen en voor Hulpverleningsincidenten is er sprake van opschaling.

In 2016 waren er 4 zeer grote branden, 1 in de gemeente Beverwijk, 1 in de gemeente Haarlemmermeer en 2 in de gemeente Velsen. Op pagina 20 in dit jaarverslag wordt een van de zeer grote branden toegelicht in een interview met de betrokken Hoofd Officier van Dienst.

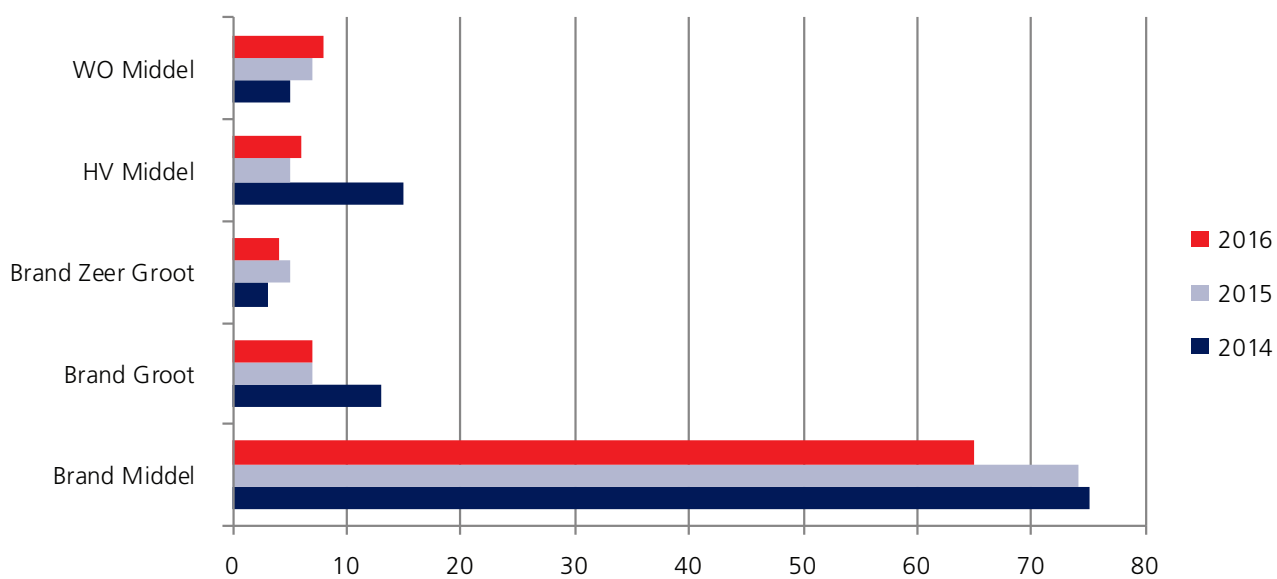
Aantal opschalingen

¹ Toelichting middel branden: 4x Beverwijk, 5x Bloemendaal, 16x Haarlem, 2x Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 19x Haarlemmermeer, 4x Heemskerk, 2x Heemstede, 3x Schiphol, 5x Velsen, 5x Zandvoort

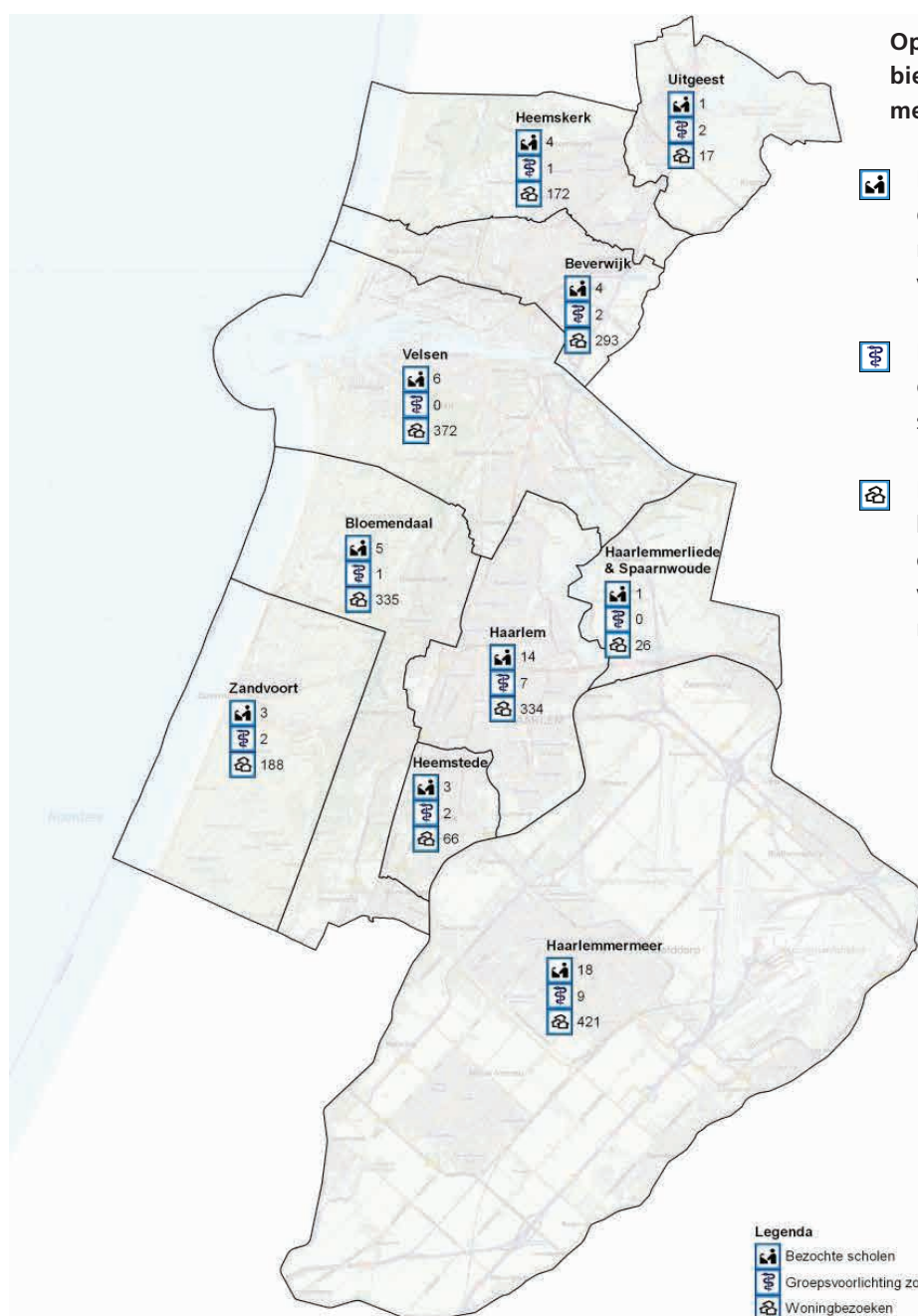
In onderstaande figuur is een vergelijking te zien van het aantal opschalingen in de jaren 2014, 2015 en 2016.

Vergelijking opschaling 2014 t/m 2016

Brandveilig Leven

Net als in 2015 zijn ook in 2016 binnen alle gemeenten activiteiten uitgevoerd door het team Brandveilig Leven.

Op het kaartje de aandachtsgebieden zorg, wonen en onderwijs met cijfers voor:

- Het aantal bezochte basisscholen dat actief aan de slag is gegaan met het ontwikkelde lesprogramma voor groep 4 en 7/8.
- Het aantal groepsvoorlichtingen gegeven aan bewoners van zorginstellingen / seniorencomplexen.
- Het aantal woningbezoeken bij burgers (senioren en mensen met een mobiliteitsbeperking) waar veiligheidschecks zijn uitgevoerd en rookmelders zijn geplaatst.

Opkomsttijden gebouwbrand

In de Wet veiligheidsregio's is vastgelegd wat de eisen zijn voor de opkomsttijd van de eerste basisbrandweereenheid (tankautospuiter). Waar we spreken over opkomsttijd, gaat het om de tijd vanaf de aanname van de melding tot en met het ter plaatse komen van de brandweer. Deze opkomsttijd geldt alleen voor prio 1 (spoedeisende) branden die zich voordoen in gebouwen; ofwel gebouwbranden.

Van het totaal aantal alarmeringen van de brandweer in 2016 (7878), betrof het in 20% een alarmering voor een brand. En van deze brandalarmeringen was er in 29% sprake van een alarmering voor een gebouwbrand (ofwel 448 keer). De gebouwbranden vormen daarmee 5,7% van het totale aantal alarmeringen. De Wet Veiligheidsregio's stelt zoals hierboven geschetst, alleen voor branden die zich voordeden in gebouwen én de eerste tankautospuiter die ter plaatse komt, eisen aan de opkomsttijd. Daarom worden ook alleen deze cijfers hier beschreven.

Hoe komen we tot een berekening van de opkomsttijd?

Het type gebouw/gebruiksfunctie (zoals industrie, bijeenkomst of gezondheidszorg) bepaalt de norm voor de opkomsttijd (5, 6, 8 of 10 minuten). Dit is wettelijk vastgelegd in de Wet Veiligheidsregio's.

Doordat voor een deel van de 448 alarmeringen voor gebouwbrand het type gebouw/gebruiksfunctie onbekend is, valt er een deel van de alarmeringen af die niet gebruikt kunnen worden voor het berekenen van de opkomsttijd. In 361 gevallen is geregistreerd om welke type gebouw het ging. Daarnaast konden niet alle meldingen worden mee-

genomen in de berekening, omdat de brandweer in sommige gevallen uiteindelijk niet is uitgerukt, niet ter plaatse is geweest of omdat het tijdstip van ter plaatse komen niet is geregistreerd.

Hierdoor blijven er 275 van de 448 uitrukken over, waarover de opkomsttijd is berekend. Dit is statistisch gezien een zeer laag percentage van het totale aantal alarmeringen van de brandweer, namelijk maar 3,5%.

De praktijk en het dekkingsplan

In het recent geactualiseerde dekkingsplan is te zien dat de gemiddelde opkomsttijd is verbeterd ten opzichte van 2013. Meldingen worden met ongeveer 30 seconden sneller verwerkt door de meldkamer en vrijwillige posten zijn 15 tot 30 seconden sneller gaan uitrukken.

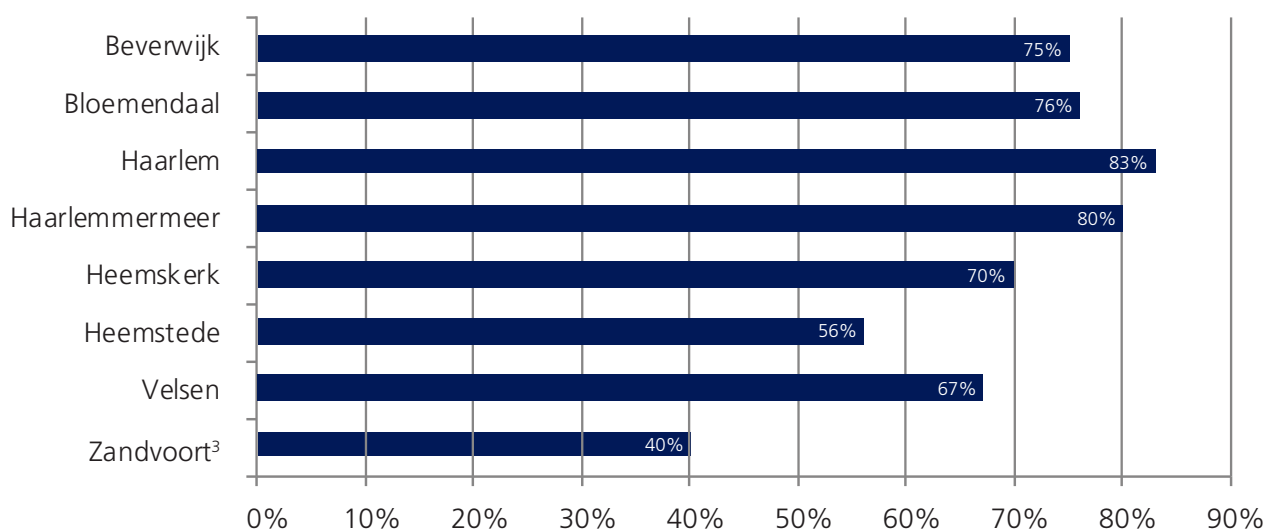
De opkomsttijd percentages 2016 wijken af van de theoretische opkomsttijd percentages die in het dekkingsplan zijn berekend. De opkomsttijden 2016 zijn gebaseerd op daadwerkelijke uitrukken en behaalde opkomsttijden en het dekkingsplan is gebaseerd op berekende opkomsttijden.

Hiernaast wordt voor het vaststellen van de gebouwfunctie gebruik gemaakt van twee verschillende databestanden (de BAG en GMS), die (nog) niet hetzelfde zijn.

Het bestuur van de VRK zet kanttekeningen bij de relatie tussen opkomsttijden en een brandveilige regio. De opkomsttijd van de brandweer vormt maar een klein aspect van een brandveilige regio. Preventie, een snelle ontdekking en melding van een brand zijn minstens zo belangrijk. Er zijn ook landelijk gesprekken gaande met het Ministerie van Veiligheid en Justitie om tot een andere manieren te komen om tot een indicatie te komen voor het niveau van de brandweertzorg in een regio.

In totaal konden we voor **275 gebouwbranden** de opkomsttijden berekenen. Dit is 3,5% van het totaal aantal alarmeringen voor de brandweer. In onderstaande figuur ziet u de gemiddelde opkomsttijd per gemeente, weergegeven als een percentage van de uitrukken waarbij de brandweer binnen de wettelijk gestelde normtijd ter plaatse is geweest.²

Opkomsttijd percentage gemiddeld: gebouwbrand

Deze opkomsttijd percentages hebben betrekking op 275 uitrukken voor gebouwbranden.

In bovenstaande figuur ontbreken twee gemeenten; de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude en de gemeente Uitgeest. Deze ontbreken in de grafiek omdat zich in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude maar één gebouwbrand voordeed, waarbij de brandweer niet binnen de gestelde opkomsttijdnorm ter plaatse was. In de gemeente Uitgeest konden drie van de vijf gebouwbranden meegenomen worden in de berekening (een gebruiksfunctie én een tijd van ter plaatse komen bekend); bij alle drie de gebouwbranden was de brandweer niet binnen de gestelde opkomsttijdnorm ter plaatse.

Aantal uitrukken per gemeente voor de opkomsttijd percentages

Om de opkomsttijdpercentages in het juiste perspectief te kunnen zien, is het ook van belang om het aantal uitrukken te weten. Het aantal uitrukken per gemeente waarop bovenstaande percentages zijn gebaseerd is als volgt:

Zoals is te zien betreft dit vaak relatief kleine aantallen per gemeente. Bij kleine aantallen zorgt een paar meldingen meer of minder binnen de normtijd, dan ook voor een relatief groot effect op het percentage. Dit kan een vertekend beeld geven.

Beverwijk	12
Bloemendaal	21
Haarlem	92
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	1
Haarlemmermeer	69
Heemskerk	23
Heemstede	9
Uitgeest	3
Velsen	30
Zandvoort	15

² Alarmeringen voor Schiphol, Tata Steel en voor gemeenten buiten de regio Kennemerland zijn buiten beschouwing gelaten.

³ Het opkomsttijd percentage van de gemeente Zandvoort wordt gedomineerd door uitrukken in de avond, nacht en weekend situatie. 10 van de 15 uitrukken vonden plaats in de avond, nacht of weekend.

Opkomsttijden voor hulpverlening, redvoertuig en waterongevallenwag

Naast opkomsttijden voor een tankautospuiter heeft het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland ook opkomsttijden vastgesteld voor drie andere type inzetten: inzetten van een hulpverleningsvoertuig (voor technische hulp bijvoorbeeld bij ongevallen met vrachtwagens of met beknelling van personen), een redvoertuig (voor redden en blussen op hoogte) en een waterongevallenwagen (voor reddingswerkzaamheden te water, dus met duikers).

De wettelijke minimale opkomsttijd voor het redvoertuig (RV), zoals bevestigd door het bestuur, is 18 minuten. Voor het hulpverleningsvoertuig (HV) en de waterongevallenwagen (WO) zijn in het Besluit Veiligheidsregio's geen normtijden vastgelegd. De normtijd voor beide inzetten is door het bestuur van de VRK vastgesteld op 15 minuten.

De brandweer heeft in 2016 circa 1188 keer een prio 1 alarmering gehad voor een van deze voertuigen; 61% van deze alarmeringen kon gebruikt worden voor het bepalen van de opkomsttijd (in deze situaties is de brandweer ter plaatse geweest is en informatie over het tijdstip van ter plaatse komen geregistreerd).

De opkomsttijden zijn onderstaand per gemeente in schema gebracht.⁴

Links ziet u op hoeveel uitrukken de opkomsttijdpercentages zijn gebaseerd, rechts resulteert dit in een opkomsttijd percentage, welke weergeeft in hoeveel procent van de uitrukken de brandweer binnen de gestelde normtijd ter plaatse is geweest.

	HV	RV	WO
Beverwijk	13	21	2
Bloemendaal	2	20	2
Haarlem	1	129	9
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	13	0	2
Haarlemmermeer	150	120	31
Heemskerk	2	30	3
Heemstede	5	25	2
Uitgeest	8	7	2
Velsen	29	68	9
Zandvoort	0	22	0

	HV	RV	WO
Beverwijk	92%	86%	100%
Bloemendaal	100%	95%	100%
Haarlem	100%	96%	89%
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	100%		100%
Haarlemmermeer	90%	90%	94%
Heemskerk	100%	97%	100%
Heemstede	80%	88%	50%
Uitgeest	88%	86%	50%
Velsen	83%	72%	89%
Zandvoort		100%	

⁴ Onderdeel van de opkomsttijd is de meldkamertijd. Er is in de berekeningen gebruik gemaakt van een standaard meldkamertijd van 1 minuut en niet van de werkelijke meldkamer tijd, omdat deze in de praktijk vaak een vertekend beeld geeft doordat dit type voertuigen in veel gevallen pas op een later tijdstip worden gealarmeerd.

Colofon

Uitgave

Brandweer Kennemerland, maart 2017

Tekst

Yvonne van Osch

Beeldmateriaal

Brandweer Kennemerland

Vormgeving

Sixtyseven Communicatie BV